

HECE TAŞLARI

aylık şiir dergisi

61.on5mart2020

hece taşları

aylık şiir dergisi

yayın yönetmeni

tayyib atmaca

son okuma

metin özarıan

kapak fotoğrafı

yasin mortaş

muhabbet yeri

on2şubat belediyesi
sosyal yardım müdürlüğü

kahramanmaraş

0535 391 92 50

hecetaslaridergisi@gmail.com

61. sayı 15 mart 2020

issn 2149-4509. (e-dergi)

BU SAYIDA

Tayyib Atmaca/ Atmaca Şiir

Muzaffer Uslu/ Yetmedi mi?

Sadık Kemal Tural/ Deyişme

Turgut Günay/Deyişme

Necibe Çetinkaya/Keşke

İbrahim Sağır/Gazel

Tacettin Şimşek/

Aruz Az mı Çok mu Lazım

Rukiye Aydın/Hicrân Güncesi

Mustafa Ayvalı/Gül Dalı

Halit Yıldırım/Şimdi

Ali Rıza Kaşıkçı/Vuslat Mektubu

Bünyamin Durali /

Şiir Heveslilerine Mektuplar/
Bireyci Şiir Başka, Bireysel Şiir Başka

Mehmet Baş/Dua

Ali İhsan Kekeç/

Bir Mürüvetsiz Güzele Gazel

M. Nihat Malkoç/

Yorgun Düş(ünce)ler

Niyazi Karabulut/İhanet

Metin Mert/

Dil ve Gönül Ustası: Yunus

Tayyib Atmaca/dOkunan Şiirler-17-

Mehmet Osmanoğlu/

Sonsuzluk Sevdalısı Bir Yiğit

● Tayyib Atmaca

Atmaca Şiir

Ağzımda bir bomba pimi gümüştten, yanaşan cennette yer kiralsın, azgın bir ırmaktan bezgin şafaklar, karanlığın ortasından kükresin, altını çıkarsın öküz başlılar, bağırısın lezbiyen karanlıklarda, ufukları mor arzular bürüsün, mazgallarda cınnet aksın durmadan, yansın dudakları repton kaçanın, soyunsun rüyalar asma katlarda, bir çiçek köküne kurşun dökürsün, bir mânâ haykırısın ayrılıkları, yansın gözbebeği sisli havada, kuşlar kuşkulardan muska taksınlar, uçsunlar denizden sahraya kadar.

Nereye kaçalım çıldırmak için, kimin gözlerinde ayna parlıyor, sesimiz çapraz bir ateşe düşmüş, aklımızda karabulutlar uçar, kanadı kırıldı sarp yokuşların, dilinde bir kanca sorun taşıyor, yoksulluk küheylan kişner durmadan, yarışlardan kopar yaralı ceylan, yıkılır kirpikler kaşın üstüne, zülfünden bir kırbaç şaklar kalbime, bakışlarım donar boşluk yurdunda, acı diken gibi batır ruhuma, dişlerim çatırdar damağım çöker, uzaklardan sesler çatlar durmadan, yalnızlık gizlenir yumruklarımda.

Sen giderken artçı depremler oldu, ırmaklar suyunu küle savurdu, sarı sıcaklarda dondu insanlar, susku başkaldırdı ayaklar sustu, sevda bir denizde çöl düşü gördü, mecnun tavernada leyla aradı, bir barda barbarlar tabak kırarken, sirtaki oynadı ellilik kızlar, döndü etrafında kelep duygular, sevgi aç bıraktı sokakta aşkı, magandalar tuttu bıraktı derdi, yumruklar havanda dondurma yaptı, aç özelemler dehlizlere gizlendi, bir gitar uzun bir türküye çöktü, kalpleri kırıldı mor tutkuların, geçti bulutların içi içine.

Yara derin ama ankara serin, nefes alıyorum altında yerin, ağzımda bir bıçak kavis çiziyor, yangından kaçarım çiçek açarım, dünya sağır duvar sesimi yutar, gönlüm sende kulaç vurur her gece, beklemek astarsız bir ceket gibi, üşütür işsizlik dar sokaklarda, akşam yaralanmış martıya bakar, turnalar sahilde dalga toplarlar, karakış saldırır yokluk çıldırır, alın teri bıyıklardan dökülür, yorgun bir derbeder masaya vurur, kükreler özelemlerin köşe taşları, on kartalı bir atmaca kaldırır, çok şair dilini çeker karnına.

● Muzaffer Uslu

Yetmedi mi?

Bir müebbet mahkûmu sorgular gibi bakıp
Gözlerinle sualler sorduğun yetmedi mi?
Azatsız köle gibi boynuma zincir takıp
Senelerdir peşinden yorduğun yetmedi mi?

Ne hayallerim vardı karşıma çıkmasaydın
Yol bulmuş su misali gönlüme akmasaydın
Harabeye dönmezdim sen yakıp yıkmasaydın
Bahtımı alev alev sardığın yetmedi mi?

Ben böyle istemedim, bu değildi emelim
Birbirine uymadı niyetimle amelim
Her sarsıntı sonrası yara aldı temelim
Hayatımın hattını yardığın yetmedi mi?

Bitir diye bekledim belki günün birinde
Merhamete gelirdi kim olsaydı yerinde
Ben şefkat bekledikçe, senin her seferinde
En umulmadık yerden vurduğun yetmedi mi?

Her gün bir başka derdi atıp gittin önüme
Şahit olan var mıdır tek bir mutlu günüme?
Müselman olsa bari, ta'n eyleyen dinime!
Günahlarımı sayıp durduğun yetmedi mi?

Kar yağdırdın başıma, tam güneş açacakken
Taş koydun yollarıma tam senden kaçacakken
Göç mevsimi sanıp ta, bikarar uçacakken
Kanamımı kırk yerden kırdığın yetmedi mi?

Bırak artık gideyim, senin olsun şeref şan
Al zafer kaftanını, gururla giyin kuşan
Beni böyle yenilmiş, beni böyle perişan
Karşında iki büklüm gördüğün yetmedi mi?

● **Kemalođlu**

● **Yetik Ozan**

Sadık Kemal Tural (Kemalođlu) Turgut Günay (Yetik Ozan) Deyişmesi

Kemalođlu

Kime yettin söyle hey Yetik Ozan
Sual açsam sana susar kalırsın
Verdin mi âşıkça tellere düzen
Sual açsam sana susar kalırsın

Yetik Ozan

Kara günde bir ak ülküye yettik;
Çıksa tana çıkar yolumuz bizim,
Dokuz ant üstüne bir düzen tuttuk;
Sazı kılıç bilir kolumuz bizim.

Kemalođlu

Yettik dersin lâkin henüz yetmedin
Ben gibi güllere karşı ötmedin
Her limanda bir yâr koyup gitmedin
Sual açsam sana susar kalırsın.

Yetik Ozan

Bencileyin güle yetmek dilersin;
Gel gör ki, bir yanlış yerde çilersin,,
Bu bağa hiç girme, çabuk yıgarsın;
Diken içindedir gülümüz bizim.

Kemalođlu

Kimdir aşkın piri kim verir bâde
Neden dolar ömür denilen vâde
İstersen ustanı çağır imdâde
Sual açsam sana susar kalırsın.

Yetik Ozan

Erenler elinden dolu içmişiz,
Güzeller içinden yurdu seçmişiz,
Ölümlü dünyada candan geçmişiz;
Bu yüzden diridir, ölümüz bizim.

Kemalođlu

Erzurum eline selâmım söyle
Oku tarihimi taaccüp eyle
Bu millet kurtulur kiminle, neyle
Sual açsam sana susar kalırsın.

Yetik Ozan

Erzurum'a selâm kolay, gelmek zor,,
Tarihi kâğıttan değil, taştan sor,
Türk'ün ocağından eksilir mi kor;
Yangınlar çıkarır külümüz bizim.

Kemalođlu

Niye bozulmuştur Türk'ün Töre'si
Dost mu olmuş şimdi Kuzey yöresi
Ötüken, Semerkant, Kaşkar neresi
Sual açsam sana susar kalırsın.

Yetik Ozan

Töre bozulmadı; bozulan düzen,
Kör, sağır çekmiş de yabana özen,
O yerlerde bugün bey gibi gezen,
Ne acıdır, dünkü kulumuz bizim.

Kemalođlu

Yetik Ozan sözün gönlüme yakın
Kemalođlu yaman kendini sakın
Ne zaman olacak kâfire akın
Sual açsam sana susar kalırsın

Yetik Ozan

Hoş gördü de Yetik Ozan sözünü
Söz ile yakmadı senin özünü,
Yamansan, akına çevir yüzünü;
Umut dizgininde elimiz bizim.

● Necibe Çetinkaya

Keşke

İblisi can kuşundan atabilseydik keşke.
Ol nefs-i emmâreye çatabilseydik keşke.

Fıtrattaki gerçeğe zıtlaşmayı bırakıp,
Levh-i mahfuz sırrına yetebilseydik keşke.

Kalpler iman zikriyle selameti bulup da,
Şol Rahman deryasına batabilseydik keşke.

Ervah ikrar eyledi Rabb`i bezm-i eleste,
Ruhlar verdi sözünü tutabilseydik keşke.

Çekilen cefalara “hayhay!” demeyi bilip,
Her gece tefekkürle yatabilseydik keşke.

Sönmez yürek yangını yollar açık değilse,
Tevhidin manasını yutabilseydik keşke.

Merhamet teknesinde “ol!” deyince olduran,
Sonsuz derunî aşkı tadabilseydik keşke.

● İbrahim Sağır

Gazel

Gitmez oldu başımdan bir an efkârım benim.
Vuslata meyli yok ah nidem nigârım benim.

Visal-i yâr görünmez nicedir remillerde,
Gece gündüz eksilmez bir türlü zarım benim.

Geleceği beklerken geçmişin faydası ne,
Teselli vermez artık yazım, baharım benim

Ayine-i hayalim devranı dolaşırken,
Gitti elden neyleyim sabr-ı kararım benim.

Mevsimler gelir gider bu gurbet zindanında,
Sönmez asla içimde kaynayan narım benim.

Usandım bu hayatın çözülmeyen fendinden.
Gündüzler sizin olsun geceler yârim benim.

Dost diye bellediğim vefasızlar yüzünden,
Gün günden ağırlaştı omzumda barım benim.

Boşunaymış bilmedim bunca gayret ve caba,
Yanlış yerde kurmuşum kesat pazarım benim.

Ey İbrahim bekleme kimsenin himmetini,
Kucaklar şefkat ile belki mezarım benim.

Geleneğe bağlılığın ya da gelenek denilen büyük ırmağa eklenmenin doğal sonucu olarak ses, ritim, ahenk gibi şiir unsurları daima ilgi alanımıza girer. Bu unsurların hepsi tabiattan insana yansıyan değerlerdir.

Aristo, Poetika'sında sanat eserinin 'mimesis'ten ('taklit'ten) doğduğunu söyler. Bazı sanatların renk ve figürler aracılığıyla, bazı sanatların da ses aracılığıyla tabiatı taklit ettiklerini düşünür. Taklidin ritim, söz ya da armoni aracılığıyla gerçekleştirildiğini belirtirken, şiirde veznin varlığını, ritmi, melodiyi ve mısra ölçüsünü de 'taklit' problemine bağlar. Şiirdeki vezni ritmin bir çeşidi olarak görür. Yine Aristo'ya göre dans, sadece ritmi kullanırken şiir sözü, ritmi, melodiyi ve armoniyi birlikte kullanır (Aristoteles, 2002, s. 11-15).

Öyleyse taklide bağlı olarak vezin, MÖ 300'lü yıllardan bugüne, şiire ait bir unsur olarak teorisi geliştirilen bir kavramdır. Buna göre vezin konusu, düşünce tarihi içinde bir problem olarak ele alınmış olmaktadır. Şiir geleneği kadar, düşünce tarihi geleneği de vezni bir problem olarak görmüştür.

Şiirin başlangıçta dansla iç içe olduğu düşünülürse Orhan Veli'nin Garip ön sözünde şiddetle karşı çıktığı, sanatlar arasındaki alış verişin ne kadar uzak bir geçmişe sahip olduğu anlaşılır.

Kimi şairler, gelenekten beslenmediklerini söylemekte belki mazurdurlar. Ama dünyada olduğu gibi, Türk şiirinde de bir gelenek problemi vardır ve şiirimizin son bin yıllık serüveni içinde aruz ölçüsü de bir problem olarak karşımızda durmaktadır. Yahya Kemal'in büyüklüğü, biraz da, bu enstrümanı bir kültür ve medeniyet dairesinin sesi hâline yeniden dönüştürebilmesinde aranmalıdır.

20. yüzyılın ortalarında aruzu kullanmayı gerilik sayanlar ve Yahya Kemal'i aruzla şiir yazdığı için eleştirenler olmuştur. Suut Kemal Yetkin, "Bundan daha yanlış bir yargı gösterilemez." dedikten sonra, şu cümleleri ilâve eder. "Ölçü, ölü bir kalıptan başka bir şey değildir. Süleymaniye'de Bayram Sabahı ile Mehmed Âkif'in Süleymaniye Kürsüsü adlı şiirini okuyunuz,

kulak veriniz. Her ikisi de aynı feilâtün feilâtün feilâtün feilün ölçüsü ile yazılmış olduğu hâlde uyumca birbirinden ne kadar uzaktırlar. Çünkü bu cansız kalıbı canlandıran soluklar başkadır." (Yetkin, 1969, s. 63).

Ziya Gökalp (1876-1924), 'Aruz sizin olsun, hece bizimdir' derken vezin aracılığıyla Türk milletine mensup olma duygusunu seslendirir. Bu, 20. yüzyılın eşliğinde Servetifünun şiirinin sergilediği o 'marazî kişiliğe" ve olumsuz dil tecrübesine bir tepki olarak yorumlanabilir. Gökalp'ın tavrı, bir bilincin uyandırılmasına yöneliktir. Nitekim Gökalp, hece vezniyle sade lisan arasında bir akrabalık bulunduğunu ve Türkçülerin bunu keşfettiğini kaydeder (Ziya Gökalp, 1990, s. 135).

Aruzla yazılmış aşağıdaki şiir parçaları Ziya Gökalp'a aittir:

Kardeşlerim, çabuk yetişin, ihtimâm edin,
Buhran içinde validemiz kanlar ağlıyor.
Kardeşlerim, vatan gidiyor, azm-i tâm edin
Şimşir-i zulm ile nice insanlar ağlıyor. (Tansel, 1989, s. 235).

*

İdare eylemekten kendini âciz midir millet
Neden rüçhânı bir nefsin bütün vicdana bil-
mem ki (Tansel, 1989, s. 237).

*

Varlığın kırdım bütün zencir-i meyliyâtını
Meyl-i dîğerle beni âhir yine sayd eyledi
Herkesi bir kayd ile bend eyleyen dâm-ı hayat
Gönlümü zencir-i hürriyyetle der-kayd eyledi.
(Tansel, 1989, s. 239).

Hece veznine geçiş, dönemin şartları gereği edebiyatta yeni bir solunumun sağlanabilmesi için atılan samimî bir adımdır. Bu duyarlık sayesinde Türk şairi, "memleket" in varlığını hatırlayabilmiş ve millî bir edebiyatın örneklerini vermeye başlamıştır.

Yaşadığı coğrafyadan, mensup olduğu kültür ve medeniyet dairesinden, oluşturduğu tarihî ve ananevî terkipten kendini soyutlamış bir şiir düşünülebilir mi? Ziya Gökalp'ın, ona bağlı olarak Beş Hececilerin ve genelde bütün Millî Edebiyat Dönemi şairlerinin temel kaygısı bu bilin-

ci ayağa kaldırmaktı. Tartışmayı “Aruz Arap’ın, hece Türk’ündür, öyleyse Arap’ın vezninden bize ne?” cümlesine hapsedmek doğru olmaz. Zira aruz, Türk şiirinde klasik dönemi temsil eden divan şiirinin temel ritim aracı durumundadır (Aksan, 1993, s. 238). Eskileri bir kenara bırakıp 20. yüzyılda bu ritim aracını kullanan şairleri hatırlayalım.

“Ok” dışında bütün şiirlerini aruzla yazan ve İstanbul Türkçesiyle aruzu taçlandıran Yahya Kemal’i Türk edebiyatı tarihinden kovmak mümkün müdür? Konuşma dilinin rahatlığını aruza yükleyen ve aruzla kaleme aldığı İstiklal Marşı’mızla göğsümüzü kabartan Mehmet Âkif’i kim inkâr edebilir? Saf şiirin müstesna sesi Ahmet Haşim’in bırakacağı boşluk doldurulabilir mi? Heceyi de aruzu da aynı başarıyla kullanan ve aruza ninelerimizin ninnilerini ifade edebilecek bir incelik kazandıran Faruk Nafiz’le Arif Nihat’ın kaybını Türk şiir tarihi kabul eder mi? Türk’ün Şehnamesini yazarken Türk’e has hamasî sesi aruzun ritmiyle ifade eden Mithat Cemal Kuntay’a ne diyeceğiz? Yüzden fazla şiir kitabıyla işlediği temaya en uygun sesi ararken zaman zaman aruza başvuran Fazıl Hüsnü’yü nereye atacağız?

Ya Orhan Veli? Ahmet Hamdi Tanpınar’ın “aruzla Hayyam rubaîsini tercüme edecek kadar hâkim” (Tanpınar, 1977, s. 115) dediği “Garip” şair Orhan Veli... İşte Tanpınar’ın sözünü ettiği iki Hayyam rubaîsinden biri:

Geçmiş günü beyhûde yere yâd etme
Bir gelmemiş ân için de feryâd etme
Geçmiş gelecek masal bütün bunlar hep
Eğlenmene bak ömrünü berbâd etme (Tercüme Dergisi, Şiir Özel Sayısı, Sayı: 34-36, s. 132)

Garip ön sözünde şiirin müzikten yararlanmasına şiddetle karşı çıkan Orhan Veli’nin aruzla kaleme aldığı ürünler, yalnızca iki rubaî çevirisi değildir. Şair, Rubaî, Efsane başlıklı şiirlerle iki adet Şarkı’yı ([Kanık], 1994, s. 132, 169, 172) da aruzla yazmıştır.

İcat ettiği aruz kalıpları, aruzla kaleme aldığı arı duru şiirleri ve özellikle rubaîleriyle Bekir Sıtkı Erdoğan’ı; bir kitap dolusu rubaîsiyle Ümit Yaşar Oğuzcan’ı nereye koyacağız? Bu kadar da değil. Asaf Hâlet Çelebi, Mehmet Çınarlı, Abdullah Öztemiz Hacıtahiroğlu, Cemal Yeşil, Fuat Bayramoğlu, Ali Ulvi Kurucu, Feyzi Halıcı, Talât

Sait Halman, Veysel Öksüz, Hüseyin Hatemi, Bedri Gürsoy, Yılmaz Karakoyunlu, Ekrem Kılıç, Nevin Emgen, Beşir Ayvazoğlu, Yağmur Tunalı, Ali Günvar, Seyhan Erözçelik, Harun Ögmüş ve daha pek çok şairi edebiyat dünyasından silecek miyiz?

478’i tuyuğ, rubai ve kıta olmak üzere aruzla yüzlerce manzume kaleme alan Talât Sait Halman, Ümit Harmanı adlı toplu şiir kitabının ön sözünde bir iddiayı da dillendirir: “Türk aruzunun sekiz yüzyıla yaklaşan tarihinde hiçbir şair ‘Ümit Harmanı’ndaki kadar çok sayıda değişik vezin kullanmış değildir ve bunların hiçbirinde Türkçeye aykırı düşen imale ve zihaf gibi kusurlar yoktur. Sanırım, günümüz Türkçesiyle aruzun kıvraklığını birleştirmeye çalışan bu yüzlerce şiir, aruzun çok elverişli olarak yaşamakta olduğunun bir kanıtıdır.” (Halman, 2008, s. VI)

Şimdi can alıcı soruya geliyoruz: Aruz çok mu lazım? Meseleye “O neye lazım, bunu bilmek şart mı, ötekinin ne faydası var, beriki ne işe yarayacak?” mantığıyla yaklaşmak, zihnî tembelliğimizi örtbas etmenin en kestirme yoludur.

Bazı Türkçe/edebiyat öğretmenleri adaylarında bile aynı mantığı görmek şaşırtıcıdır. Osmanlıca ne işe yarayacak? Belâğatin devri bitmedi mi? Eski Türk Dili’ni nerede kullanacağız? Yabancı dil nemize lazım? Estetik çok mu gerekli?

Bilenle bilmeyeni birbirinden kesin çizgilerle ayıran bir kültür ve medeniyetin mensupları, bilgiyi üstün değer kabul etmek zorundadırlar. Aksi hâlde temel kaynaklarıyla aralarında sağlıklı bir bağ kurmaları güçleşir.

Sahi, biraz felsefe bilsek, biraz psikolojiden anlasak, biraz tarih okusak fena mı olur? Bestesi Kemanî Tatyos Efendi’ye, sözleri Ahmet Rasim’e ait “Bu akşam gün batarken gel / Sakın geç kalma erken gel” dizeleriyle başlayan o güzel uşşak şarkıyı yazılış ve besteleniş hikâyesini bilerek dinlemek insana daha büyük bir haz vermez mi? Dört işlemin ötesinde biraz matematik bilsek (Muhakemeyi ve soyut düşünme yeteneğini geliştirir.), bir enstrüman çalabilsek (Ruhu eğitir.), ezbere iki şiir okuyabilsek (Hafızayı güçlendirir ve dil zevki kazandırır.) fena mı olur? Şair Hayyam matematikçi değil miydi?

Aruz elbette şart değildir. Müzik kulağımızı yoklamamız ve içimizdeki ritmi yakalamamız için küçük bir fırsattır; ilgi çekici bir ses dene-

yidir sadece.

Bundan sonrası, daha ziyade edebiyatı meslek edinenleri ve özellikle şiiri ciddî bir uğraş alanı olarak benimseyenleri ilgilendiriyor.

Herkesin uğraştığı alanı iyi bilme sorumluluğu vardır ve bu konuda öne sürülecek mazeretlerin geçerliliği yoktur. Alanımızla ilgili herhangi bir bilgi ya da kavramı gereksiz görme lüksüne sahip değiliz.

Şiirle ileri derecede uğraşan her insan, Türk şiirinin yaşadığı tarihî macerayı ve sahip olduğu imkânları bilmek durumundadır. Hem şiir yazarak ve yayınlayarak bir iddianın sahibi olacaksınız hem de “Aprınçur Tigin’i tanımak zorunda mıyım? Uygurca metinlerden bana ne? Divan şiiri, halk şiiri, aruz, hece, gazel, sone, rubaî, tuyuğ, kalenderî, koçaklama, varsağı, semaî, lebedğmez, ebcet... beni ilgilendirmiyor. Ben bugünün ve yarının şiirini yazıyorum.” diyeceksiniz Bunları bilmek zorunda olmadığınızı iddia ederek sorumluluktan kaçacaksınız.

Elbette Türk şiirinin bugün ulaştığı dil güzelliğini ve söyleyiş imkânlarını kullanacaksınız. Bugün Osmanlı Türkçesine benzer bir sözlükle şiirler kaleme almak en azından gülünçtür. Ancak imparatorluk diliyle kurulmuş divan şiirini de, sözlü kültürün kaynaklık ettiği halk şiirini de, zengin bir ruhsal derinlik taşıyan tekke şiirini de, farklı bir dünyaya açılmak bakımından Batı şiirini de yakından tanımak zorundayız. Fuzulî’nin “...ilimsiz şiir esası yok [temelsiz] divar gibi olur ve esassız divar gayette bî-itibar [değersiz] olur.” (Akyüz vd, 1990, s. 14) sözünü yabana atamayız.

Elbette bugünün şiirini yazacaksınız. Elbette ebcet hesabını kullanmayacaksınız; tanık olduğunuz herhangi bir olaya tarih düşürmeyeceksiniz. Belki aruzu ve heceyi de kullanmayacaksınız. Ama ebcet hesabı, tarih düşürmek, aruz, hece gibi kavramları bilmenin kime ne zararı vardır?

Alan bilgisiyle ilgili detayları gerekli gereksiz diye ayıklama işini, söz konusu alanı en iyi bilenlere bırakmak gerekir.

Biz de öyle yapalım ve yeri gelmişken Fazıl Hüsni Dağlarca’nın kendi yaşadığı vezin tecrübesiyle ilgili söylediklerini dinleyelim:

“Şiire başladığım yıllarda, büyük bir açıklıkla, bütün yazınımızı gözden geçirdim. Divan Şiiri’ni,

ondan sonraki evrelerini, Halk Şiiri’ni, Tekke Şiiri’ni okudum. Ozanların özelliklerini saptadım. 35’i aruz, 15’i hece, bütün vezinleri ellerimden, parmaklarımdan geçirdim. Hepsinin kendi içindeki ayrıcalıklarını saptamaya çalıştım. Yazdıklarımı ayrı ayrı defterlerde topladım. Bu defterlerin sayısı 30’u aşmıştır. Son defterimi -lise son sınıfta yazdıklarımdır- o günlerin ünlü yazarlarına sundum. Elden ele dolaştı bu defter. Bir gün Kuleli Askeri Lisesi adresime Ankara’dan Ulus gazeteleri geldi. Bilemediğim bir rastlantıyla kitabı okuyan, o günlerin en ünlü ozanı Faruk Nafiz Çamlıbel’in gönderdiği anlaşılan gazetelerde, yine Çamlıbel’in yazdığı uzun bir yazıyla karşılaştım. Çok övücü, yüreklendirici bir eleştiriydi. (...) Yaptığım şiir incelemeleri, araştırdığım, bulduğum, uyguladığım şiir çalışmaları, ne güç bir işe başladığımı bana sezdiriyordu. Yılmadan, bir demiri bir bilezik yaparcasına, bir tek sözcüğü kapsamlı bir yapıt yapmaya çalışıyordum. Uzun süren çalışmalarımı bugün de bu ilk sevincimle sürdürmekteyim.” (Özen, 1998, s. 106).

Görüldüğü gibi Dağlarca, vezin konusunda şair adaylarına şiirin önce dille hesaplaşma olduğunu hatırlatmakta; şairin vezin araştırmaları yoluyla ses ve ritim eğitime tabi tutulması, elin vezin eğitiminden geçmesi gerektiğini söylemekte; şiire uzun ve yorucu bir çabadan sonra ulaşılabileceğini sezdirmektedir. Dağlarca’nın bu konudaki tavsiyelerine uymak, günümüz şair adayları için çok zor, hatta imkânsız gözükabilir. Dinlemeye devam edelim:

“Bana zaman zaman ozanlar gelir, defterlerini getirirler. Okurlar, düşüncelerimi alır, giderler. Belki bu bin kez olmuştur. Onlara hep şunu söylerim: “Arkadaş, elli tane kalın defter alacaksın, bu defterlerin her birinin üstüne Türkçemizde en çok kullanılan 15 heceyi, 35 de aruz vezni yazacaksın. En az yüz sayfalık olan defteri o vezinle dolduracaksın, her dizeyi gömüt taşına yazar gibi, özene bezene yazacaksın. O defteri buraya getireceksin. Denetleyeceğim; her defter vezin ve başka yanlışlıklar yapılmadan doldurulmuş mu? Doldurulmuşsa, git bir daha dene diyeceğim. Doldurulmuşsa, bu elli defteri yakacaksın, istediğin gibi şiir yazmaya şimdi başlayacaksın. ‘Vezinsiz ve kafiyesiz yazacağımıza göre, niçin bu kadar büyük çaba göstereyim’ diyorlar. Bu kez diyorum ki, ‘bunlar senin

elinin sertliğini, dile karşı olan yabancılığını, uzaklığını alacak. ' Ondan sonra sözcüklerin gerçek ağırlıklarını parmaklarında duyacaksın. Yazarken, serbest şiirde de, vezinsiz şiirde de, bir başka ölçü olduğunu göreceksin. Ben bugün birçok serbest şiirime bir tek sözcük, bir tek harf katamam, katacak yer bulamam. Örneğin, Kızılırmak Kıyıları'na hiçbir sözcük, hiçbir ses katamam, çıkaramam da. Evet vezinsizdir, yine de o dizelerde sesin ölçüsü vardır. İşte buna erişmek için, ozanların, geçtiğim bu çileden geçmesi gerekir. Gördüğüm bir gerçektir: Aruzu bilmeyen, heceyi bilmeyen biri, şiire yakın olamaz." (Dağlarca, 1999, s. 47-48).

Attilâ İlhan da, Dağlarca'nın son cümlesindeki yargıya yakın bir anlayışla her şairin aruz ve heceyi kullanabilecek seviyede bir ses eğitiminin geçmiş olması gerektiğini düşünür. Getirdiği teklif, nükte üslubuyla bir gerçeğin ifadesidir: "Benim düşüncem şu: Şairlerimizi birer aruz ve hece şiiri yazmaya mahkûm edelim, doğru düzgün yazamayanları ihraç edelim." (İlhan, 1999, s. 40).

Şiir dünyasından kimseyi kovmak gerekmiyor. Ama fiziğin, müziğin, estetiğin ve matematiğin zor olduğu yerde şiirin kolay olması tuhaftır. Bale, resim, heykel, tiyatro, mimarî de zordur. Hatta hikâye, roman, deneme de zordur. Öyleyse şiir kolay olmamalıdır.

Dağlarca aruzu öğrenme konusundaki ısrarını şu cümlelerle de ortaya koyar: "Şiirin geçmişi ölçülerle doludur. Bütün dillerde şiir ölçülerle başlamıştır. Toplumların özgürleşmesinde öncülük eden şiir, kendi kurallarından da çıkarak yeni soluklara başlangıç olmuştur. Aruzu, öteki şiir ölçülerini öğrenmek, şiiri gram gram yaşamının okuludur. Bir kalem, bu şiir geçmişini yaşamışsa yeni geleceklere, yeni adımlara kolaylık sağlar. Aruzu öğrenmek bu bakıma yararlıdır. İçinde kalmak için değil." (Dağlarca, 2003, s. 14).

Özetle, işin 'bilgi' ve 'kültür' boyutunu ihmal etme hakkımız yoktur. Felsefede böyle değil midir? Çağdaş bir felsefeci, başlangıçtan bugüne bütün düşünce tarihini bilmek ve hiçbir bilgiyi göz ardı etmemek zorunda değil midir? Bir pozitif bilimci uğraştığı bilim dalının tarihi serüvenini öğrenirken, "Bu bilgi gereksiz, bunu bilmesem de olur." diyebilir mi? Başlangıçtan itibaren tıp alanındaki bütün gelişmeleri takip etmek bir

tıp adamının sorumluluk alanına girmez mi?

Öyleyse şair de Türk ve dünya şiirini öğrenirken konu ile ilgili hiçbir bilgiyi lüzumsuz görme hakkına sahip değildir. Aksi hâlde Erasmus'un "Deliliğe Methiye"sine, biz de "Cahilliğe Methiye" ile nazire yapmış oluruz.

Kaynakça

Aksan, Doğan (1993). Şiir Dili ve Türk Şiir Dili. Ankara.

Akyüz, Kenan, Beken, Süheyl, Yüksel, Sedit, Cunbur, Müjgan (haz.) (1990). Fuzûlî Dîvanı. Ankara: Akçağ Yayınları.

Aristoteles (2002). Poetika, (çev.: İsmail Tunali), 10. baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Dağlarca, Fazıl Hüsnü (1999). Türkçem Benim Ses Bayrağım/Türk Dil Kurumu Koçaklaması, İstanbul: Doğan Kitap.

Dağlarca, Fazıl Hüsnü (2003). "90 Yaşında Olmasam, Yürümesiz Kalmasam, Yakındı Irak Bana". (Söyleşi-Fotoğraf: Murat Yalçın), Kitaplık, Sayı: 61, Mayıs.

Halman, Talât Sait (2008). Ümit Harmanı. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

İlhan, Attilâ (1999). Türk Şiiri Söylenir; Yazılmaz, Yapılmaz. (Konuşanlar: Adnan Özer, Uğur Aktaş), E Dergisi, S. 3, Haziran, s. 40.

[Kanık], Orhan Veli (1994). Bütün Şiirleri. 22. baskı, İstanbul: Adam Yayınları.

Özen, Hayati (1998). Dağlarca ile Söyleşi. Tömer Çeviri, Sayı: 9, Güz.

Tanpınar, Ahmet Hamdi (1977). Edebiyat Üzerine Makaleler. 2. Baskı, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Tansel, Fevziye Abdullah (1989), Ziya Gökalp Külliyyatı 1: Şiirler ve Halk Masalları. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Tercüme Dergisi, Şiir Özel Sayısı. Sayı: 34-36.

Yetkin, Suut Kemal (1969). Şiir Üzerine Düşünceler. İstanbul: Varlık Yayınları.

Ziya Gökalp (1990). Türkçülüğün Esasları. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

● Rukiye Aydın

Hicrân Güncesi

Susadığım ne varsa, benden önce sana yâr
Seyrederken vâ'r'ını, yoğu gömdüm tana yâr!

Dillendir şu zamanı anlatsın hicrânımı
Dillendir ki anlatsın, hârlasın nirânımı

Göze bakan ne varsa dâvet ederken sana
Yollar içimde yürür, izler giderken sana

Gidip geldim yıllarca ezel ebed arası
Göz görmeyen yollarda izler zindan karası

Sana çıkan bu yollar söyle ne zaman biter
Kıvrım kıvrım yollar ki her an içimde yiter

Dün çoktan unutuldu bu gün ise geçmekte
Her geçen gün ruhumdan, benden ân'ı seçmekte

Ân ki yakar mı yakar ruhumu alazlarda
Çekip beni içine yakarken alazlar da;

Gözlerimde yaş kurur gökte bulut kudurur
Çıkıp benden dışarı nerden bakış kondurur (!)

Sana bakan ne varsa tek tek güldürür zaman
Senden uzak ne varsa tek tek öldürür zaman

● Mustafa Ayvalı

Gül Dalı

Gül dalım bilir misin, bülbülüüm bu bağın
Dalına konmak için yıllar yılı bekleyen.
Cemre düşmez bahçenin balmumu toprağında,
Kolu kanadı kırık dizüstü emekleyen.

Ey ömrün dilrûbası! Şafak sökmezden evvel
Hep sınırdı sabrımı kırbacıyla karayel.
Çilenin ırgatıyken sırtımda koca bir el,
Aşermiş rüyalarda gülleri yasaklayan.

Köklerinle tutunup kavrulsa için, dışın.
Bildik kaç rüzgâr varsa esip dursa da kışın,
Çığlıktan payandalar, bir de mahzun bakışın,
Bende fay kırılması depremi tetikleyen.

Şiirlere tutunan yalnızlığın yolunda,
Bir sen varsın gül dalı yanağımın alında.
Suskuya yatmış dilin, yosun tutmaz dalında
Bildiğim kaç renk varsa sinesinde saklayan.

● Halit Yıldırım

Şimdi

Sen gidince hasretin, özlemin bana kaldı
Yaktığın bu yangının sefasını sür şimdi
Ben yenildim, pes ettim bu meydan sana kaldı
Dilediğin dala kon, kalbin artık hür şimdi

Sen kam al sevdalardan, gam çekerken bu gönül
O aşktan bana kalan gözyaşlarım kâr şimdi
Bana Mecnun desinler, sen Leyla diye anıl
Bülbül sana şakırken güller bana har şimdi

Hercai gönlün artık bayram etsin sevinsin
Önünde elvan elvan açan güller var şimdi
Varsın âşıkların hep için için dövünsün
Sen gönlünce yaşa, boş ver, felek sana yar şimdi

Beni merak etme sen, ölüler de yaşarmış
Mutluluk şansa kaldı, hep yek gelen zar şimdi
Kaderde ne varsa o payımıza düşermiş
Dört mevsimde kıştayım, gönül dağı kar şimdi

Üç günlük dünya için kimseleri kıramam
Sana ne kadar kızsam küsmek bana ar şimdi
Ben kalender meşrebim asla yüze vuramam
Ömür bitti bitecek zaman artık dar şimdi

Geldi geçti bir anlık hevesti bitti dersin
Sen beni unutsan da sevdan ben de ur şimdi
Gönlün aşkın seyyahı, Rabbim merhamet versin
Her köşede bir âşık, dilediğinde dur şimdi

Sen de o baygın gözler, o yalancı dil varken
Ateşine düşen çok, etrafında sur şimdi
Bu devran böyle gitmez bir, iki, üç, dört derken
Bir gün eyvah edersin... Son oyunu kur şimdi

● Ali Rıza Kaşıkçı

Vuslat Mektubu

Mektubuma başlarken selam, kelâm ederim,
Daha kalem tutmadan gözlerim pınar oldu.
Yârim gittin gideli, her gün hasret güderim,
Dilimde yara yokken sözlerim kanar oldu.

Tükenmedi bir türlü gönlümde sen telâşı,
Bende hep sen telâşı, sende hep ten telâşı...
Sevda denen meydanda kazandıkça savaşı,
Çaresizlik kılıcı bağrımı sınar oldu.

Ekmek ufağı bekler, cam önünde aç kuşlar,
Benim de her günüm yâr, cam önünde aç başlar.
Yeşertmedi içimi, gözümde düşen yaşlar,
Yüreğim beş bin yıllık kurumuş çınar oldu.

Açmasın istemem yâr, goncalar da güller de,
Çalmasın kapımı yâr, dostlarım da eller de;
Hep serap görürüm yâr, aklım kayıp çöllerde,
Kalp gözüm köreldikçe, idrakim bunar oldu.

Güvercin ayağına bağlamışım canımı,
Mektup diye koyarım, sökerek sol yanımı,
Sarhoş gönül çıldırdı, sebil etti kanımı;
Her gelene geçene, testiyle sunar oldu.

Vuslat mektubu yine özlemle bitiyor yâr,
Can tutuştu ucundan dumanlar tütüyor yâr,
Şu sevda tezgâhında servetim bitiyor yâr,
Cümle âlem Rıza'yı, sebepsiz kınar oldu.

Şiir Heveslilerine Mektuplar/ Bireyci Şiir Başka, Bireysel Şiir Başka

● Bünyamin Durali

Can,
Merhaba,

Baştan, bir belirleme: Şiir anlayışın, benim şiir anlayışım ile pek bağdaşmıyor. Pek demek bile fazladan, nerdeyse hiç bağdaşmıyor. Bağdaşmanın, üstünde durmayı hak eden bir durum değil bu. Dolayısıyla önemli değil. Geçelim.

Önemli ve kıymetli olan şu: Bizim şiir pencere-remizden farklı şiir pencereleri olan kişilerin/öznelerin verimleri, bize şiir sanatının aslî unsurlarını, kendine has yazılmamış anayasasını, o anayasanın olmazsa olmaz maddelerini gösterebiliyor; duyumsatabilmiyor mu? Meselenin püf noktası burasıdır.

Buradan devinerek, ilk kez tam on şiirine (birinin şiirce belli bir şiir düzeyi yakalayıp yakalamadığına bakmak için, on şiir yeter bence) baktıkta, görece sevindirici bir sonuçla karşılaştığımı söylemeliyim.

On şiirden beşinin (“altı kez”, “her gece”, “küçük saat”, “sıkılğan”, “üniformasına ketçap döken asker” başlıklılar) iyi şiir olduğu kanısındayım. Bu, vurgulamak bile gerekmez, bana göre böyle. Ne kadar nesnel olmaya çalışırsam çalışayım, benim öznelliğim. İsbetlidir, isbet-sizdir; o başka. Oraları, tartışmaya açıktır, tartışılır.

Dil-Gramer Yönünden

Şiirler; sözcükler ekseninden baktığımızda: anlaşılır, yalın bir dille örgülenmiş. “Dolaşımdaki dil”den (kullanmalık/ günlük dilden) sapsamalara rastlanmıyor. (Bunu, övücü ya da yerici bağlamda değil, bir belirleme olarak söylüyoruz). Tabi, sözcüklere şiirsel içerik kazandırma aşamalarında, anlam katmanları görece çetinleşiyor ama bütün bunlar şiir uğraşısını, getirip getirip “anlaşılmazlık duvarı”na dayamıyor gene de. Poetik bilinçle estetik sezgiyi harmanlamadaki becerikliliğin, dikkat çekici. Şiir bilgisi/ görgüsü olan hemen herkesin, algılamaya çalışırken “kök sökmek” zorunda kalmayacağı metinler çoğunca. Ne var ki, pek belirgin yazım yanlışları da gözden kaçmıyor. Örnekliyorum:

“sağlıcakla kalınız” şiirindeki, doğru yazılışı “pürüz” olan sözcük, iki ayrı dizede de “pürüs” diye yazılmış: “gölgede her şey pürüssüzdür bir nebze/ emzirmekten sarkan meme aynı böyle pürüssüzdür”

Türkçemizde “belkim” sözcüğü var mı? O sözcüğün aslı, “belki” değil mi? Orada “yerel bir kullanım”dan söz edeceksin belki. Gelgelelim, yerelliğin öylesinin şiire getirdiği bir olanak yok. “belkim yetmiş kim bilsin” ve “belkim yetmiş ya bunu kim bilsin” (“merdivene dayanan yetmiş” şiirinden)

“sağlıcakla kalınız” başlıklı şiirinde şöyle bir dize var: “ürkek ve yine ürkek yanaşmak kim bilir kime”. Dize seçkin, fakat şiirdeki konumu gereği “kim bilir”in “kim bilir” diye yazılması gerekir; çünkü: “belirsizlik, bilinmezlik” bildiren birleşik bir sözcüktür o. “Kim” ile “bilir”in ayrı yazılması, onu “soru kipi”nden kılar.

“altı kez” şiirindeki “bu benim ki başka bir basitliktir eteği taşlı” dizesindeki “benim ki”nin “ki”si iyelik eki olduğundan, doğru yazılışı “benimki” olmalıdır. “sıkılğan” başlıklı şiirde ise, bunun tersi bir yanlışlık söz konusu: “heleki”. Oradaki “ki”, iyelik eki ya da durum eki olmayıp “bağlaç” görevindedir. Dolayısıyla “hele ki” diye yazılmalıdır.

“küçük saat” adlı şiirdeki “uyumayıp âşık olunur ya uyuyarak yaşamaz insan” dizesinin “âşık” sözcüğündeki “a” harfinin üstüne düzeltme imi (ona şapka diyenler var, yanlış; inceltme/ uzatma imi demeli) konmalıdır. Yoksa, “birisiyle yarışmak, boy ölçüşmek” anlamındaki “âşık atma”yla “âşık olma”yı birbirine birbirine karıştırmış oluruz ki, şiirde olsun, yazıda olsun fecaattir bu.

Bir-iki yerde de “lakin” (“lâkin” diye yazılmalı) sözcüğüne rastladım. Şık bir sözcük değil bence, fazlasıyla yaşlı. Onun yerine, “ama”, “fakat”, gelgelelim”, gelgörelim”, “oysa” sözcüklerinden birini seçersek, daha bir yerinde olmaz mı?

Biçim Yönünden

Özel bir biçim yaratma kaygısı göremedim. Hemen diyeyim: Böylesi bir çaba, şart da değil. İçeriğin dolayladığı/ kıvamlandırdığı (doğrusu da budur), nasıl desem, “kendiliğinden” (spontane) gelişen biçim(ler) egemen genelde. Okuyucuyu yadırgatmayan, gereksiz buluşçuluk numaralarına yatmayan, geleneksel (gelenekçi değil!) biçim kalıplarını zorlamayan bir biçim tutumu gözledim ben.

İçerik Yönünden

Şiirlerin, toplumsalcı öğelerle bireyselci (bireyci demiyorum) öğeleri birlikte barındırıyor. Ayır ayrı ele alındıkları çalışmalarda da, birinin öbürünü yadsıdığını, sevinerek görmüyoruz. Olumlu bir yöndür. Şu sebeptendir böyle değişim: Kendini toplumcu, toplumsalcı, sosyal gerçekçi, sosyalist gören birçok şair; şiirde kendinden yâhut tek tek bireylerden söz açmayı ayıp görme hastalığına yakalanmış durumda. Öyle ki, daha ileri giderek, bu noktada yasakçı bir tavır takınanlar bile var. Oysa, sosyolojinin bize öğrettiği bir şey var ki: (moleküller nasıl atomlardan ibâretse) toplum da bireylerden oluşur. Bireyliğimizi inşâ etmeden, toplumsal varlığa dönüşemeyiz. Bireyci (çıkarıcı, benmerkezci) olmakla bireysel (özne, özgür, özerk) davranmak arasındaki taban tabana ters orantıdan bîhaber toplumsalcılara (!) bunu anlatabilmek, deveye hendek anlatmaktan bin beter olmuştur hep.

Son iki cümle olsun: Şiir yolun açık. Senin yaşında olsam, şiirde ve şiiri besleyen bütün alanlarda canla-başla çalışmayı sürdürürdüm.

● Mehmet Baş

Dua

Sen koru Allah'ım düşerim dara
Elimden dilimden belimden beni
Münafık hilesi açıyor yara
Sakındır dikenli gülümden beni

Düşürüp riyanın kirli ağına
Sesimi solduran yankı dağına
Ağlasın ölüler gayri sağına
Ömrümü sürüyen selimden beni

Hayale karışır benim düşlerim
Gönülsüz ekmeği kesmez dişlerim
Saklanır iç içe garip işlerim
Durmadan değişen halimden beni

Başı dik yaşamak en büyük hüner
Atılan her kurşun kendine döner
Yârin bir gülüşü cihana değer
Sakındır yaşarken ölümünden beni

Namert olanlardan mertlik gözlemem
Çöllerin bağrında suyu özlemem
Cananın uğruna canı gizlemem
Sakındır Allah'ım zulümünden beni

Yükünü yüklesin artık kervanım
Benden bana yürür benim fermanım
Gelmesin yâdlardan bir tek dermanım
Gurbete dönüşen ilimden beni

● Ali İhsan Kekeç

Bir Mürüvetsiz Güzele Gazel

Bir ebru bakışınla aşığın, taze canlar buluyor
Senden gelen cefayı cana minnet biliyor.

Bir sam yeli apansız kavururken gülşeni
Bir tek gülün aşkına, yine bülbül ölüyor.

Vakitsiz sevdalarla serseri gezen kim ki
Şu yaralı yolcu acep Bağdat'tan mı geliyor?

Ter-ü taze dudaklar bir güle nazire mi?
Neden gül simadan önce gözler gülüyor?

Yüzünde gülücüklerle kıvrılan gamze
Hangi kara sevdalının kalemini kırıyor?

Bir hummalı bakışın tuğrası mıdır ki,
Kaç masum aşk cürmüne mühür vuruyor?

Dün onunla geçen gece sefasından sonra
Bugün, bülbül yine bir gül hikâyesi anlatıyor.

Sakındığım duygulara dal satır olup dalıp,
Gül doğrayıp, kanından bir damla kan katıyor.

Nazenin bakışlarda çiçek mi açıyor ne?
Bir narin kelebektir gönlüm, saçlarının teline.

Oturmuşsun güzelliğinin gurur tahtına
Ebedi köle miyim sana, be hey güzel zalime!...

Bir ahu bakışla çarpılıp yanan ruhum, sana;
Çifte badem sığmaz ağız yasemin mi soluyor?

Mürüvetsiz bir güzelin gök çekimine mi girdin?
Uyan kalbim yeryüzünde sabah oluyor.

● M. Nihat Malkoç

Yorgun Düş(ünce)ler

BBir (z)amansız efkâr çöktü yüreğe
Gece yorgun düştü, tan yorgun düştü
Gözlerim kanlı yaş döktü yüreğe
Mâzi yorgun düştü, ân yorgun düştü

Dem vurma ey gönül niçin, nedenden!
Sual olunur mu geçip gidenden?
Seneler intikam aldı bedenden
Beden yorgun düştü, can yorgun düştü

Önce nazar, sonra el ettin gülüm!
Bir ömür kendine kul ettin gülüm!
Bir girdin bir çıktın, yol ettin gülüm!
Yolcu yorgun düştü, han yorgun düştü

Sevda tohumları yandı, çürüdü
Yürek küle döndü, ateş bürüdü
Deli aktı kanım, beyne yürüdü
Damar yorgun düştü, kan yorgun düştü

Damlanın içinde ummanı gördüm
Yanmayan ırada dumanı gördüm
Kanayan yarada dermanı gördüm
İffet yorgun düştü, şan yorgun düştü

Düştüm ey vefasız, düştüm diline!
Gönlümü bağladım zülfün teline
Kapıldı hakikat zannın seline
Gerçek yorgun düştü, zan yorgun düştü

● Niyazi Karabulut

İhanet

Mehtapta yıkanırken gönlüm sulara ıssız
Bir denizkızı oldum denizler arasında

Hayatın sarp yanından bir rüya ile geçtim
Yeniden doğuverdim bir gülün yarasında

Kırılan dallar gibi çılglık attı karanlık
Bir hayat heba oldu gecenin karasında

Verbalı bir kent gibi terkedilmiş ve yalnız
Bırakmışım kendimi bir dağın arkasında

Zamansız Gurup

Bir sevda iklimine beni attı gözlerin
Kalbimi pazarlarda alıp sattı gözlerin

Işık saçan fenerdi kararan günlerime
Yeknesak hayatıma neşe kattı gözlerin.

Gözlerin ki dünyamı aydınlatan güneşti
Yorgun ufuklarımda neden battı gözlerin.

Dil ve Gönül Ustası: Yunus

● Metin Mert

Anadolu'nun sancılarla kıvrandığı, istila, isyan, kıtlık ve karışıklıkların ruhlarda derin izler bıraktığı, gönülleri dağladığı, oldukça kırılğan, bir çağdır 13. yüzyıl. Yunus Emre bu çağın ve çevrenin erenlerinden, bağırlı başlı, gözü yaşlı bir koca âşıktır. Sezai Karakoç'un deyimiyle o, 'mayalanma asrı'nda Mevlana, Hacı Bektaş Veli, Taptuk ve daha niceleriyle birlikte gönüller yapmaya gelir. Kalpleri aşka ayarlar, ışıktır, hoş görür, sevgi karar toprağına Anadolu'nun:

*Ben gelmedim davi için,/ Benim işim sevi için/
Dostun evi gönüllerdir,/ Gönüller yapmaya geldim* diyerek, hedefini sevginin tahtı (tecelligâhı) olan gönüllerin inşası olarak belirler. O kapıyı açacak, oraya ilahi güzellikleri taşıyacak araçsa 'Yunus Türkçesi' de diyebileceğimiz Eski Anadolu Türkçesidir. İşte o, Allah aşkını, vahdetivücut inancını, insan sevgisini, hoşgörüyü, kalplere, yüzyıllardır aka aka durulmuş, durularak incelmış, geçtiği her topraktan bünyesine aldığı anlamlarla zenginleşmiş bu güzel dille, Anadolu Türkçesiyle taşımıştır. Tasavvuf gibi girift ve başka bir dil kalıbı içinde doğmuş bir disiplinin Türkçe içinde eritilerek bu yaralı coğrafyanın yanık gönüllerine merhem gibi sürülmesi onun eliyle, onun diliyledir. Nihat Sami'ye göre o, 'Öz Türkçeyi değil medeniyet dilini kullanan bir dehadır.' Avrupalıların eski Yunan ve Latin dillerinden alarak millileştirdiklerini ve adına hümanizm dediklerini Yunus, Türkçe için yapmıştır. Anadolu insanı için hümanizm, İslamiyet'le karşılaştıktan sonra kendi dillerini İslami medeniyet çevresindeki bazı kelime ve kavramlarla birleştirmek, o kelime ve kavramların taşıdığı anlamlarla doldurmak demektir.

Yunus'un bu şifalı terkininin canı 'aşk'tır. Aşk, onun şiir evreninde cazibe merkezidir. Her şeyi etrafında döndürür; hayat, ölüm, ilim, insan sevgisi, hoşgörü, acı ve mutluluk renklerini cazibesine kapıldıkları bu denizin boyasından alırlar.

*Girdim aşk denizine bahrileyin yüzer oldum
Geşt idüben denizleri hızırleyin gezer oldum*

Irmak olup denize karışmak, damla olup onda erimek, balıklar gibi onda yitmek, onunla nefes almak, fenafillâha ermek... Aşk denizine dalıp da mana iklimlerinde yüzmekten başka ne görünür ki aşığın gözüne.

Aşkla birlikte ölüm gerçeği de Yunus'un ilahilerine rengini veren duygulardandır. Ölümün çok anılması (rabıtayı mevte); dünyanın gelip geçiciliğini hatırdan çıkarmamak, hayatı ona göre tanzim etmek ve kalbin diriliği içindir. Böylece mal ve mülk endişesinden, ikilikten kurtulan insan, aşk ile tecellilere açık hale gelir. Ötesine inanan için ölümün berisi yoktur. Yunus yokluğun bilinmesi için insanı elinden

tutup sinler (mezar) arasında dolaştırır. Kirpikleri kaşları dökülmüş, nazik tenleri toprağına karışmış, yedisinde veya yetmişinde, taçlı veya taçsız her yaş ve seviyeden insanın öyküsünü anlatır. Benzetmelerindeki doğallık, çarçabuk çizilen resimler, apansız gelen ölüm gerçeğini ifadede öylesine etkilidir ki:

*Şu dünyada bir nesneye yanar içim göynür özüm/
Yiğit iken ölenlere göğ ekini biçmiş gibi*

Bu tabloyu böylesine hemen çizivermek çok az şaire nasip olmuştur. Hem ölümü dile getirmek başka, bir yiğidin ölümünü dile getirmek daha başkadır. Hangi kelimeleri kullanmalıdır şair böyle bir acı için? Orta Anadolu'da hele Yunus'un yaşadığı zaman ve coğrafyada göğ ekinin ne büyük bir umut olduğunu ondan daha iyi kim bilebilir? Hacı Bektaş Veli'nin tekkesine varıp, evde çocukları aç bekledikleri için 'Nasip' demek yerine hep buğday istemesi 13. yüzyıl Anadolu gerçeğinin menkıbesidir. Bir yiğidin ölümündeki acı, göğ ekini biçilmesindeki acıdır işte. Yunus yaşadıklarını söylemiştir. Yaşadıklarını süzmüş şiirine aktarmıştır. Duygularını çevresindeki insanların dili, duyarlılığı ve kültürü etrafında örmüştür. Acıyan yüreği gerçeği anlayamayan insanlar için Rabbiyle konuşurken de aynı doğallık ve güzelliğindedir:

Yarattın cümle milleti bi-şek seni bilmek için.

Halk eyreği eyle sanur oynayuban gülmek için.

"Allah'ım sen bütün milleti seni bilmeleri için yarattın; fakat halk eyreği (su kenarını, gölgesi) oynayıp gülmek için sanıyor." Muhteşem bir Yunus sehlümtenisi. Dinlenmek, öğlen sıcağından korunmak için durulan su kenarı veya ağaç gölgesine 'eyrek' denir halk dilinde. Sıradan bir kelimenin, dünyanın bir gölgelik olduğu fikrini işleyecek derecede güzel ve estetik bir bağlam içinde kullanılması karşısında heyecanlanmamak, bu dile sevdalanmamak mümkün müdür? Denizden, ırmaktan, balıktan, gökten, buluttan, dağdan taştan, topraktan, ağaçtan, kuştan, seher vakitlerinden, oldukça doğal malzemelerden kurulmuş bu ses içinde bazen bir cümle, bir dize, kulakları dolduran bir nağmeyle başka hiçbir şey duyulmaz. İnsan bu coşkun ırmağın çağlayanlarla dolu olduğunu fark eder, o ahenge bırakır kendini:

Taşkın yine deli gönül sular gibi çağlar mısın?

Aktın yine kanlı yaşım yollarımı bağlar mısın?

Soyutun somutlaştırılması, resme dönüştürülmesi kalıcılığı sağlamak içindir. Duyguların şoklanması, saklanması, diri kalması içindir yani. Mesajın açık, görüntünün net oluşu, ilahilerdeki öğretici hayat resimlerinin halk hafızasında yüzyıllarca yaşamasını sağlamıştır. Anadolu'nun Yunus dolu olması bundandır biraz da.

dOkunan Şiirler-17-

● Tayyib Atmaca

Sosyal medyada kitabın kapağı ile birlikte muhatapların kendisine imzalanan sayfanın fotoğraflarını da alarak yaptıkları paylaşımlar bir kaç saat sonra çöpe giden paylaşım olmaktan öteye gidiyor mu gitmiyor mu orasını bilmiyorum.

Bir şairin, bir yazarın “kitabım çıktı” haberinden sonra o şairin/yazarın dostları “bana ne zaman gönderecek acaba” düşüncesini bir kaç gün besleyip büyüttükten sonra yatışa geçer. Kitabı almayı hatta en az beş tane sipariş vererek dostlarının da bu kitabı okumasına katkıda bulunmayı aklının ucuna getirmezler. İçinizden “istisnalar kaideyi bozar” diye geçirenler varsa sözüm elbette onlara değildir.

Hâlbuki beğendiğimiz/beğenmediğimiz bir kitap hakkında en azından derkenara ya da kitabın arka sayfasına kitapla ilgili düşüncelerimizi yazmamız gerektiğini düşünüyorum. Hele adımıza, bizzat şair/yazarı tarafından imzalanıp gönderilen kitap için mutlaka geri dönüş yapılmalı. Bu geri dönüşte sadece kuru bir teşekkür olmamalı. Her şair/yazar yazdıklarının bir karşılığı olup olmadığını okurunda görmeye çalışır. Hele de bu kitap adınıza özel imzalanıp gönderilen bir kitapsa şair/yazar size bir sorumluluk yüklemiş ve siz de bu sorumluluğun gereğini yerine getirmek zorundasınız. Çünkü şair/yazar size bu kitabı gönderirken aynı zamanda size bir değer atfetmiştir. Sorumluluğunuzu sosyal medya aracılığıyla paylaşmak ne kadar doğru orasına bir şey diyemem ama gerçek sorumluluk kitapla ilgili düşüncelerin bir yayın organında yazıya dökülmesi kitap ve şair/yazar için önemlidir.

Bu düşüncelerin arasına elbette başkaları “şeyh uçmaz müritleri uçurur” sözlerini koyabilirler. Edebiyat dünyasında herkes birbirini iyi tanıyor, kim kimle dans ediyor, kim kimin ayağına basıyor, kim kimi cilalıyor, kim kimi parlatıyor asıl meselemiz elbette bu değil. Bir şair/yazarının kalıcı olup olmadığına karar verecek olan da elbette kaliteli okuyucularla birlikte zamandır. Kitapla ilgili yazılar yazıların samimiyetini de aynı zamanda okuyucu test eder. İşte bu test sonucunda kaliteli kitaplar nesilden nesile okunmaya aday kitaplar arasına girer.

Zaman zaman bizi gönlüne yakın bulan dostlar dergilerini, kitaplarını gönderirler. Gelen her kitabı, dergiyi mutlaka okumaya çalışırım. Gönül her sayıda kitaplar ile ilgili düşünceleri sizlerle paylaşmak istiyor ama bir koltukta bir kaç karpuz taşıyarak edebiyat yolculuğumu sürdürdüğümünden kendimize fazla zaman kalmıyor. İşte kendimize ayırdığımız zamanlarda okuduğumuz, okurken altını çizdiğimiz ya da okurken kalbimize dokunan şiirler arasında yolculuk yapmaya çalışıyorum.

Bazı şairler çok üretir, çok yayımlar. Bazı şairler ise hem az yazar hem az yayımlar. Kimilerine göre çok yazmak verimi düşürür, kimilerine göre ise “pınar akarken testi doldurmak” düşüncesi öne çıkarak sürekli yazarlar.

Faruk Uysal ağabey, ben beni bildim bileli edebiyat dünyasında içine dönük bir hayatın kulvarlarında koşusunu sürdüren bir şair. Onun yaşındaki şairlerin onlarca şiir kitabı varken o, bu güne kadar üç şiir kitabıyla yetindi. *Kayıp Konuşmacı* kitabını okumadım. *Kırılmalar*¹ okumuş bununla ilgili düşüncelerimi bir dergide paylaşmıştım. *Beyaz Yürüyüş*¹ şairin ilk kitabının adı. Aradan on yıl geçtikten sonra ikinci baskısını yapmış ve bu kitabı geçen yıldan beri masamın üzerinde neden beklettim bilmiyorum. Kitabı iki günde bazı yerlerin altını çizerek okudum. *Kırılmalar* ile karşılaştırdıktan sonra şairin şiirlerinde inişler çıkışlar olmaması, yani şiirinin mayasında bozulma olmaması, şairin şiirlerini yetirmeden okura sunmadığı kanısını oluşturdu bende.

*“gözlerin görmüyor telaşından
nereye gidiyorsun böyle koşa koşa
başın bahar rüzgârıyla belada mı
yoksa aklın hep Leyla’da mı*

*kar mı bahçelere yağan
yıldızlar mı gönlümüze dolan
tutuşunca arzuların savrulunca saçların
bir beyaz rüzgârdır esen” (s. 9)*

Uysal’ın *Beyaz Yürüyüş*’ü böyle başlıyor.

¹ Faruk Uysal, *Beyaz Yürüyüş*, Hece Yayınları, Ankara 2018.

*“bilmediğim bir yerlerde
bir kuş kanatlanıyor maviden
ah herkes kendi düşünüyüyor
biliyorum uzak iklimlerde
bir gazete haberini en çok
benimle paylaşıyor babam
bir rukiye kızın bir zeynep kızın
düşünüyor annem”* (s. 21)

*“sana sularla varıldığını biliyorum
suyun suyla arındığını
insanın sudan ve sudan yaratıldığını
senin sularla geldiğini biliyorum”* (s. 39)

Faruk Uysal, şiirin ne olup olmadığını iyece kavrayıp kendi sesini bulduğu anda ilk şiir kitabıyla okurunu selamlıyor. Böyle olunca da darası alınmış saf şiirle yolculuğunu sürdürüyor.

Onun şiirlerini okurken kelime fazlalıkları görmezsiniz. Şiirleri bir gözeden kaynaklı pınar gibi gönül rahatlığıyla içebileceğiniz bir su gibidir, gönlünüzün susuzluğunu giderebilirsiniz.

Şiirleri arasında bir kopukluk ya da bir iyi bir kötü şiirine rastlayamazsınız. Bu da şairin gönül bahçesinde misafirlere güzel meyvelerden ikram ettiğinin bendeki karşılığıdır...

Yıllardır okunmasını bekleyen bir başka kitap ise Şenol Korkut'un *İrade*'si.

Eskişehir'de yaşadığım zamanlarda imzalamış olduğu bu kitabı o zamanlar, zaman bulup ya okuyamadım ya da diğer kitaplar arasında kaybolup gitti. Nasip aynı kitabın ikinci baskısını okumakmış. Kitabın ilk üç şiirini okuyup geçtim. Üçüncü şiire gelince şair beni Büklerde Yalnız Melodi şiirine buyur eyledi. Doğrusu bük ve melodi kelimelerinin birbirleriyle bir bağının nasıl kurulacağını üzerinde düşünürken şairin halk şiiri geleneğinden de haberdar olduğu düşüncesiyle şiirin kapısından girdim içeri.

*“Yoktur zeytin gölgesi uzun uzun bakındım
Sarı tüllerden öte bol çıyanlı dev sini
Bu duman ordusuna ben körpeyken yazıldım
Elekçi'de sürmeden dokuztaşın keyfini”* (s. 13)

Sini, körpe, elekçi, dokuztaş (çocuk oyunu) şehirde büyüyen şairlerin çoğunun şiirlerinde geçmeyen kelimeler olunca Şenol Korkut'un şiirlerini daha dikkatli okumam gerektiğine inan-
2 Şenol Korkut, *İrade*, Hece Yayınları, 2. Baskı Ankara 2019.

dım. *Güneşe Horoz Karıştı* şiirinde de şair şehirlerde aklımıza düşmeyen kelimeleri tekrar şiire taşıyarak geleneği sürdürme gayreti içindedir.

*“Münkir cinler koştu davul sesi kayada
Evlekledi yüzümü sessiz ekim tınısı
Eteğinde höllükle şuh kadınlar yazıda
Bir rüyadan buğuya geçti sözün aynası”* (s. 15)

Günümüzde yayınlanan birçok şiir kitabı ya da dergilerde yayınlanan ve adına “modern” şiir denen serbest şiir çemberinden çıkarak kendine özgü bir serbest hece şiiri yazma yolunu seçmiş. Okuduğumuz iki şiirde de kafiye düzeni a,b,a,b şeklinde olsa da günümüz dilini geleneksel şiirle harmanlayarak aslında hece şiiri yazıyor. Kitabı basan yayınevi, Şenol Korkut'un çaktırmadan serbest hece şiiri yazdığını bilmeden kitabı basmıştır diye düşünmeden edemiyorum. Korkut, kitabın arasına serbest şiirler serpiştirse de işin doğrusu bu şiirleri okudum geçtim. Çünkü Korkut'un serbest hece şiirlerindeki yenilik diğer şiirlerinin önünü kapatıyor.

*“Bak bu dağ aşar da atılırım boşluğa
Gelme öyle üstüme O'nsuz dünya hayatı
Tabyasında azizim saplanınca karlığa
Ezan olup çağladı o çınlayan sızıntı
... ..
Elbet hatır sorulur firar yüzyıl olunca
Dipçik imam tahtamda var olsun öyle olsun
Namludan düşer ibliz hazır olur içtima
Vukuat yok defterde Rabbimize hamdolsun”*
(s. 44)

Şenol Korkut, hecenin 14lü ölçüsüyle her kıtada (a,b,a,b) şeklinde yazan bir şairdir.

*“Feryat figan derbeder şer zamanı sarardım
Öz yurduma uzanıp göz göz olup kağşamak
Kuz kentlerde uğuldar çatı katı rüzgârdım
Demet demek evlerde hiç kırarak boğulmak”*
(s. 52)

Şenol Korkut' serbest heceye kapı aralayan şairler arasına yazalım ama Koca Yunus'un şu dizelerini de yabana atmayalım:

*“Taş gönülde ne biter dilinde ağu tüter
Nice yumuşak söylese sözü savaşa benzer.”*

● Mehmet Osmanoğlu

Sonsuzluk Sevdalısı Bir Yiğit

Bir zamanlar bir yiğit vardı memleketimde,
Duruđu Elif gibi, eđilip bükülmeyen.
Gözlerinde, çağlara meydan okuyan bakış,
Bin mikyaslđ elekten, geçse de dökülmeyen.

Yüzünde, içimizi ısıtan bir tebessüm,
Yüreklerle bıraktı, elemli bir kördüğüm,
Ufuklara mıhlanmış gözlerinde gördüğüm,
Asırlık çınar gibi, mâverâyı düşleyen.

Nereden bir haksızlık, zulüm haberi gelir
Kartal bakışlarıyla, bir yay gibi gerilir.
Nasıl böyle bir yiğit, kallesçe katledilir
Zalimin karşısında, arslan gibi kükreyen.

Mukaddes bir davanın, yıldızdan bir neferi,
Zulmete baş kaldıran, korkusuz cengâveri,
Bir edep ölçeđinde, zarif bir gönül eri,
Bütün hissiyâtıyla, Rahman'ına yönelen.

“Üşüyorum” dediđin, zamanlar çok önceydi,
Mevsimler ne sonbahar, ne kış, ne zemheriydi,
Lâkin Keş dağı puslu, sonsuz kar deniziydi,
Dağ gibi bir yiđidi, üşüterek deviren...

Derin bakışlarında, bir sonsuzluk sevdâsı,
Sonsuzluk sahibine iletteđi duâsı,
Kabûl edildi lâkin yürek dağladı yası,
Alıp da koç yiđidi, uzaklara götüren.

Şavkı göz kamaştırır gecenin siyâhında,
Güneşten önce doğar Ankara sabâhında,
Bir ulu çınar yatar, Tacettin Dergâhında,
Kirli dünyadan çıkıp, sonsuz huzûra eren.

Şimdi kırık yürekler, semâyâya açılıyor,
Bir yıldız gökyüzünden, kehkeşâna kayıyor,
Vuslata ermek için, vakitleri sayıyor,
Şehitlik makamında, bir güzîde Alperen...

